

7.12.2016

Liikenne- ja viestintäministeriö

kirjaamo@lvm.fitomi.lindholm@lvm.fi

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ LAIKSI POSTILAIN MUUTTAMISESTA

1. Yleistä

Hallituksen lakiesityksen ensimmäisen lauseen mukaan *”Esitys edistää pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa keskeiseksi tavoitteeksi nostettua digitalisaatiota sekä normien purkamista.”*

Kun esityksen lukee läpi, niin huomaa sen purkavan joitakin normeja, mutta samanaikaisesti se luo vähintään saman määrän uusia. Uusille normeille on yhteistä se, että ne joko heikentävät olemassa olevaa postipalvelua, pyrkivät siirtämään valtio-omisteisen Postin tuottamia palveluita yksityisten yritysten hoidettavaksi tai asettavat Postin kustannustaakaksi hallinnollisia tehtäviä.

Digitalisaatiota esitys edistää heikentämällä fyysisiä postipalveluita. Sähköinen asiointi ei voi olla ainoa vaihtoehto. Esityksen tarkoitus on vähentää ja poistaa fyysisiä postipalveluita tarjoamatta kunnollista ja luotettavaa vaihtoehtoa niille yli puolelle miljoonalle suomalaiselle, joilla ei ole digitaalisten palveluiden vaatimaa osaamista. Tämä on erittäin ongelmallista tasa-arvonäkökulmasta.

Posti jakaa vuodessa 2,2 miljardia lähetystä. Postin lisäksi useat jakeluyhtiöt jakavat omissa jakeluverkoissaan huomattavan määrän lähetyksiä (lähinnä sanomalehtiä ja osoitteettomia lähetyksiä). Lähetysten määrä on vuosien varrella laskenut, mutta kokonaislähetysmäärä ei lainkaan niin jyrkästi kuin yksittäisiä tuoteryhmiä verrattaessa.

7.12.2016

Postinjakelu nykyisen lain mukaisella palvelutasolla on nykyisellä toimintamallilla yhä sekä taloudellisesti kannattavaa että erityisesti postinsaajan ja postittajien mielestä tarpeellinen ja hyödyllinen peruspalvelu, joka tulee taata tasaveroisena koko maan laajuisesti.

Postipalvelut mielletään kansalaisten keskuudessa samalla tavalla peruspalveluiksi kuin esimerkiksi lasten päivähoito ja teiden auraus. Hyvin harvalta peruspalvelulta edellytetään voiton tekemistä. Jostain syystä postipalveluiden osalta näin tehdään. Hallituksen esitys näkee postipalvelut taloudellisena rasitteena eikä osana peruspalveluverkkoa, jota ne kiistämättä ovat.

2. Lakisääteisen kirjeen kulkunopeus ja viikoittaiset jakelukerrat

- *Nykyinen jakeluverkko ja -tiheys on rakennettu kirjeen kulkunopeusvaateen mukaan, mutta palvelee myös myös kaikkea muuta postia.*
- *Kulkunopeuden heikentäminen mahdollistaa jakelupäivien harventamisen. Tämä lisää lehtien ja muiden lähetysten kustannuspaineita.*
- *Käytännössä kirje olisi matkalla jopa viikon.*
- *Onko maaseudun viisipäiväinen jakelu aidosti taattu?*

2.1 Kirjeen kulkunopeus

Lakisääteisen kirjeen eli yleispalveluvelvoitetuotteen kulkunopeus tulee säilyttää nykyisin tasoisena, sillä se on ainoa asia, joka takaa viisipäiväisen postin jakelun ja keräilyn. Myös postidirektiivi edellyttää, että postin yleispalvelu taataan vähintään viitenä työpäivänä viikossa. Lakisääteisen kirjeen kulkunopeuden hidastamisella romutettaisiin direktiivin edellytys postin jakelu- ja keräilytiheydestä.

On totta, että yleispalveluvelvoitetuotteen (lakisääteinen kirje) osuus kaikista lähetyksistä on pieni. Yleispalveluvelvoite on kuitenkin taannut muidenkin lähetysten, kuten sanomalehden, kulkemisen päiväpostin jakeluverkossa viitenä päivänä viikossa. Tarve viisipäiväiselle verkolle on siis olemassa muidenkin kuin yleispalvelutuotteiden osalta.

Ilman nykyistä kirjeen kulkunopeusvaadetta, joka takaa viisipäiväisen jakeluverkon, tulee verkkoa tarvitsevien markkinaehtoisten tuotteiden osalta suuri paine nostaa hintoja. Media on tällä hetkellä muutenkin isossa muutoksessa ja jakelukustannusten nousu vain pahentaisi sitä.

Lakiesityksessä ehdotetaan kulkunopeuden hidastamista. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että kirje kulkisi matkalla jopa viikon: Nykyisin lakisääteisenä tuotteena eli yleispalveluun kuuluvana kirjelähetystenä on ollut niin sanottu kahden yön yli kirje. Tiistaina postitetuista kirjeistä 95 % pitäisi nykyisen lain mukaan olla perillä torstaina. Perjantaina perillä pitäisi olla jo 98 % kyseisistä kirjeistä. Nyt ehdotetaan, että tiistaina lähetetyistä kirjeistä 50 % olisi perillä seuraavan viikon maanantaina eli jättöpäivästä lukien neljäntenä arkipäivänä ja 97 % seuraavan viikon tiistaina eli jättöpäivästä lukien viidentenä arkipäivänä.

7.12.2016

Lakisääteisen kirjeen kulkunopeuden hidastamisen taustalla on tavoite jakelupäivien karsimisesta. Omistaja eli valtio on tässä kuullut omistamansa yhtiön johtoa. Mitä harvemmin jakelureitti jaetaan, sitä enemmän Posti laskee säästävänsä henkilöstökuluissa.

2.2 Jakelupäivien harventaminen

Lakiesityksen valmistelun aikana nousi esille mahdollinen jakelupäivien karsiminen ja erityisesti sanomalehtien jakelutiheys maaseudulla (sanomalehtien varhaisjakeluverkon ulkopuolella) puhutti niin sanomalehtien edustajia, kansanedustajia kuin maaseudun asukkaitakin. Tähän paineeseen on ilmeisesti esityksellä yritetty vastata ja ministeriön lakiesitystä koskevassa tiedotteessa (7.11.2016) sanotaankin, että yleispalvelukirjeiden jakelu jatkuisi viitenä päivänä viikossa niillä alueilla, joissa ei ole sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa. Siellä missä varhaisjakelua on, laki sallisi tiedotteen mukaan vähintään kolmipäiväisen jakelun.

Tiedotteessa on laitettu mutkia suoriksi joko tahattomasti tai tahallisesti, koska lakiteksti ei anna samaa lopputulosta kuin tiedote. Kirjeen kulkunopeuden hidastaminen esityksen mukaisesti mahdollistaa läpi maan jakelupäivien harventamisen kahteen kertaan viikossa.

Lakiesityksen 17 §:n teksti jakelupäivistä:

”Yleispalveluun kuuluvat kirjelähetykset on keräiltävä ja jaettava viitenä arkipäivänä viikossa, arkipyhiä lukuun ottamatta ottaen huomioon lain 19 §:n yleispalvelun laatustandardi ja sähköisten palveluiden hyödyntäminen.

Kuitenkin yleispalveluun kuuluvat kirjelähetykset on keräiltävä ja jaettava poikkeuksetta vähintään kerran päivässä viitenä arkipäivänä viikossa, arkipyhiä lukuun ottamatta, niillä Viestintäviraston määrittelemillä alueilla, joissa ei ole sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa. Näillä alueilla yleispalvelun tarjoajan on järjestävä hankintamenettely jakelun osalta.”

Jos vain tuon kohdan lakiesityksestä lukee niin kaikki vaikuttaa hyvältä, koska koko maa olisi viisipäiväisen jakelun piirissä. Olennaista on kuitenkin lukea 17 §:n kanssa rinnakkain 19 §:ää, jossa määritellään yleispalvelun laatustandardi eli lakisääteisen kirjeen kulkunopeus.

Lakiesityksen 19 §:n kulkunopeus määräys Suomen sisäisten yleispalvelukirjeiden osalta:

”Yleispalveluun kuuluvat kotimaan kirjelähetykset, jotka on jätetty yleispalvelun tarjoajan välitettäväksi ja joista on maksettu voimassa oleva maksu, on jaettava siten, että lähetyksistä vähintään 50 prosenttia on perillä viimeistään jättöpäivästä lukien neljäntenä arkipäivänä ja vähintään 97 prosenttia viimeistään viidentenä arkipäivänä.”

Esitetyn säännöksen näkökulmasta siis riittäisi, että puolet kirjeistä olisi perillä neljäntenä arkipäivänä ja loputkin lähes kokonaisuudessaan (97 %) viidentenä arkipäivänä. Sen sijaan lakiesitys ei millään tavoin aseta postiyritykselle velvollisuutta kiertää jakelureittiä sellaisina päivinä, joina ei ole jaettavia kirjeitä. Lakiesitys ei myöskään velvoita postiyritystä järjestämään

7.12.2016

kirjeiden keräilyä ja jakelua siten, että jaettavia kirjeitä olisi joka arkipäivä jaettavana jakelun lähtötoimipaikoissa. Käytännössä tämä mahdollistaa jakelupäivien harventamisen.

Lakiesitys antaa postitoiminnan harjoittajalle juridisesti mahdollisuuden järjestää keräily- ja jakelutoiminta siten, että kirjelähetykset toimitetaan jakelutoimipaikkoihin vain muutamana päivänä viikossa. Ja niinä päivinä joina kirjelähetyksiä ei ole toimitettu jakelutoimipaikkoihin, yleispalvelun tarjoajalla ei ole lakisääteistä velvollisuutta kiertää jakelureittiä. Esitetyn lain kannalta riittää, että postiyritys kerää ja toimittaa maanantaina, tiistaina ja keskiviikkona jätetyt kirjeet jakelutoimipaikkoihin perjantaiksi ja torstaina ja perjantaina jätetyt kirjeet jakelutoimipaikkoihin tiistaiksi. Tällöin kaikki kirjeet ovat jakelutoimipaikoissa lakiesityksen vaatimusten mukaisesti jo neljäntenä arkipäivänä ja ne voidaan saman päivän aikana jakaa perille asti. Järjestämällä keräily ja jakelun esimerkin mukaisesti postiyrittäjällä ei olisi lakisääteistä velvollisuutta kiertää jakelureittejä maanantaina, keskiviikkona eikä torstaina, koska jakelutoimipaikoissa ei olisi näinä päivinä yleispalveluvelvoitteen mukaisia tuotteita. Postiyritys voisi toki tällöin markkinaehtoisesti päättää jakaa lähetyksiä myös niinä arkipäivinä, jolloin jakelutoimipaikoissa ei ole yleispalveluvelvoitteen alaisia lähetyksiä, mutta lakisääteistä velvollisuutta tähän ei olisi.

Käytännössä postiyritys varmaan jatkossa jakaisikin lähetyksiä viitenä päivänä viikossa, jos toiminta olisi liiketaloudellisesti kannattavaa. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että postiyrittäjien olisi hyvä saada voittoa niistä jakelupäivistä, jolloin sillä ei ole velvollisuutta muuten kiertää jakelureittiä. Sen sijaan, jos jakelureitin kiertäminen ei ole liiketaloudellisesti kannattavaa eikä siihen ole velvollisuutta, jakelureittiä ei kierretä.

Lakiesityksessä kuitenkin puhutaan viisipäiväisestä jakelusta ja julkisuudessa myös hallituspuolueen edustajat ovat avoimesti kertoneet, että viisipäiväinen jakelu turvataan myös jatkossa.¹ Jos viisipäiväisen jakelun turvaaminen on aidosti lakiesityksen tavoite, olisi ensisijaisen tärkeää, että lain valmistelussa vielä otettaisiin huomioon edellä mainittu esityksen mahdollistama juridinen viitekehys (ns. porsaan reikä), joka mahdollistaa jakelupäivien karsimisen ja lain valmistelussa poistettaisiin tämä mahdollisuus jakelupäivien harventamiseen.

Suomen sisäisen postin osalta yllä kerrottu kirje on ainoa lakisääteinen tuote. Kaikki muu on markkinaehtoista eli niitä on jakelussa, jos Posti tekee lähettäjän kanssa sopimuksen kyseisten tuotteiden kuljettamisesta. Tällainen markkinaehtoinen tuote on myös muun muassa sanomalehti. Jos Posti esimerkiksi nostaa sanomalehden hinnan niin korkeaksi, että sanomalehti ei osta jakelua Postilta, niin tällöin sanomalehteä ei Postin toimesta jaeta.

Mitä tässä tilanteessa tarkoittaa 17 §:n sanamuoto, jonka mukaan varhaisjakeluverkon ulkopuolella on kerättävä ja jaettava lakisääteiset kirjeet poikkeuksetta vähintään kerran päivässä viitenä arkipäivänä viikossa? Tarkoittaako sanamuoto sitä, että jakelureitit ajetaan vaikka ei olisi jaettavaa?

---

¹ Kansanedustaja Markku Rossi (kesk.) A-studio, 29.11.2016, liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner Maaseudun tulevaisuus 7.11.2016 <http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/politiikka/berner-maaseudulla-s%C3%A4ilyy-5-p%C3%A4iv%C3%A4inen-postinjakelu-1.167289>

7.12.2016

Jos tällöin ei tarvitse reittejä ajaa läpi, niin silloin asia pitää ajatella näin: kuinka paljon viisipäiväinen jakelu varhaisjakeluverkon ulkopuolella maksaa Postille verrattuna kaksipäiväiseen tai kolmpäiväiseen jakeluun? Onko kustannus suurempi kuin sanomalehdestä saatava tuotto? Jos on, niin markkinataloussuuntautuneella ajatuksella on kannattavaa pyrkiä viisipäiväistä verkkoa edellyttävästä sanomalehdestä eroon.

Jos edellä kerrotun ongelman ratkaisuksi ehdottaa yksityisiä toimijoita, jotka tuossa tilanteessa hoitavat maaseudun postin jakelun, niin on hyvä huomata, että Suomen pinta-alasta iso osa on harvaanasuttua ja postinjakelu ei ole näillä alueilla taloudellisesti kannattavaa. Ei vaikka yksityisellä toimijalla olisi kaikki Postin jakamat tuotteet jakeluverkossaan. Posti siirtää sisäisesti arvioiden mukaan 100–200 miljoonaa euroa kannattavien alueiden jakelutuotoista kannattamattomien alueiden jakelun hoitamiseen.² Harvaanasutussa maassa on onnistuttu tuottamaan laadukas ja koko maan kattavasti tasa-arvoinen jakeluverkko vain siksi, että tiheiden jakelualueiden massapostituserien tuotoista on pystytty ohjaamaan rahaa harvempaan asuttujen alueiden jakelun hoitamiseen.

Alueilla, joissa on sanomalehden varhaisjakeluverkko, eli lähinnä kaupunkien keskustoissa ja niiden laitamilla voisi ministeriön tiedotteen mukaan siirtyä kolmpäiväiseen jakeluun. Edellä on kerrottu, kuinka itse asiassa lakisääteisen kirjeen kulkunopeuden hidastaminen mahdollistaa jakelupäivien karsimisen koko maassa. Jos esitys tulee takaamaan eri määrän jakelupäiviä eri puolilla maata, asetetaan kansalaiset epätasa-arvoiseen asemaan palvelun saatavuuden kannalta. Tämä taas olisi ristiriidassa kansalaisten alueellisen yhdenvertaisuuden ja perustuslain 6 §:n kanssa. Väite, jonka mukaan kaupunkiin syntyy yksityisiä palveluntarjoajia paikkaamaan mahdollista palveluvajetta, joka syntyisi Postin harventaessa jakelukertoja, on epäuskottava. Jo nyt Postilla on noin kymmenen kilpailijaa, jotka harjoittavat postitoimintaa. Yksikään näistä toimijoista ei suostu ottamaan välitettäväksi kansalaisen yksittäistä lähetystä. He ottavat välitettäväkseen vain sopimusasiakkaina olevien yhteisöjen suuria massapostituseriä.

Esityksessä viitataan myös Postin kokeiluihin, joissa kirjeen kulkunopeus on ollut nykyistä lakia hitaampi, jolloin jakelua ei ole toteutettu viitenä päivänä viikossa. Kokeilussa asiakkaille jaettiin postia harvemmin ja he saivat osan lähetyksistään sähköisessä muodossa. Asiakkaat ovat pitäneet kokeilua pääsääntöisesti positiivisena. Kokeilut ovat kuitenkin olleet kalliita, koska asiakkaille on muun muassa ostettu kannettavat tietokoneet ja maksettu laajakaistayhteys, jotta skannatut postit on ollut mahdollista lukea jokaisena arkipäivänä. Kokeilu ei myöskään olisi ollut mahdollista toteuttaa kaikkialla, koska vielä koko maa ei ole riittävien tietoliikenneyhteyksien kattama. Vielä on myös erityisesti ikääntyneitä, joilla ei ole riittäviä tietoteknisiä valmiuksia hoitaa asioitaan ilman fyysistä kirjepostia.

Tähän asti nopeaa kirjeverkkoa ovat tarvinneet muun muassa vastausta vaativat viranomaiskirjeet, sairaalakirjeet (esim. leikkauskutsut, syöpäseulontatutkimukset), yrittäjien laskut, yhdistysten kokousposti ja toki moni ihan tavallinen kansalainenkin. Kaikki ei vielä kulje sähköisesti ja kaikilla

---

² EU:n uusi postidirektiivi ja postimarkkinoiden kilpailuttaminen Suomessa, Palkansaajien tutkimuslaitos raportti 16, Helsinki 2010.

7.12.2016

ei ole mahdollisuutta tai osaamista siirtyä fyysisestä kirjeestä sähköpostiin tai muihin digitaaliajan mahdollisuuksiin. Esitys ei ole niinkään digitalisaation edistämistä vaan ennemminkin vaihtoehtojen karsimista. Lakisääteinen kirje on myös edellä kuvatulla tavalla taannut muille tuotteille viisipäiväisen verkon.

Lisäksi lukuisissa laeissa on säädetty, missä ajassa viranomaisen postitse lähettämän asiakirjan katsotaan olevan perillä. Yleensä tämä määräaika on seitsemän päivää. Tästä oletetusta perilletulopäivästä alkaa usein kulua myös mahdollinen muutoksenhaku-aika. Mikäli kirjeen kulkunopeutta koskevia vaatimuksia heikennetään esityksessä ehdotetulla tavalla, yhä useammin viranomaiskirje ei ehtisi perille tässä seitsemän päivän määräajassa. Hallituksen esityksessä ei ole mitenkään otettu huomioon kulkunopeuden hidastamisen vaikutuksia näiden määräaikojen toteutumiseen.

Lakiesityksen ehdottamia heikennyksiä Postilain 15 ja 17 §:iin ei tule toteuttaa.

3. Hankintamenettely

- *Nykyinen laki mahdollistaa alihankinnan käytön, uusi esitys pakottaa siihen.*
- *Kuinka käy henkilöstön? Jatkuva kilpailutus luo kohtuutonta epävarmuutta työpaikasta ja toimeentulosta.*

Esityksen 17 §:n mukaan niillä alueilla, joilla ei ole sanomalehtien varhaisjakeluverkkoa, tulee yleispalvelun tarjoajan eli Postin järjestää hankintamenettely jakelun osalta. Esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkennetaan, että hankintamenettely tulee järjestää vain yleispalveluvelvoitekirjeiden keräily- ja jakelun osalta eli muilta osin Posti voisi jatkaa toimintaansa kilpailutetuilla alueilla.

Postilaki näyttäytyy hieman ristiriitaiselta tämän asian osalta. Lain 23 §:n mukaan, jota ei ole esitetty muutettavaksi, Viestintävirasto asettaa päätöksellään postiyritykselle velvollisuuden tarjota yleispalvelua ja nyt esityksen mukaan, kun tällainen velvoite jollekin yritykselle asetetaan, tarkoittaa se sitä, että kyseinen yleispalvelun hoitaminen tulee kilpailuttaa. Nykyisen lain mukaan Viestintävirasto arvioi sen, mille postiyritykselle tai yrityksille se yleispalveluvelvoitteen asettaa ja tämä yritys sitten hoitaa yleispalvelun sen mukaisesti kuin itse arvioi järkeväksi – joko omana toimintana tai alihankinnan kautta. Miksi Viestintäviraston valitsema yleispalveluvelvoitteen hoitaja olisi jakelun toteuttaja hankintamenettelyalueilla vain silloin jos ketään muuta ei kilpailutuksen jälkeen löydy tätä velvoitetta hoitamaan?

Säännös aiheuttaa yleispalveluvelvoitteen hoitajalle turhan kustannusrasitteen ja ison määrän hallinnollisia kustannuksia, jotka viime kädessä näkyvät asiakkaiden maksamina postimaksuina. Esityksen väite siitä, että säännös mahdollistaa entistä paremmin yleispalvelun tarjoajalle mahdollisuuden käyttää alihankintaa alueilla, joilla sen oma toiminta on kannattamaton, on vähintäänkin outo. Posti käyttää yleispalvelun tarjoajana jo nyt alihankintaa niillä alueilla, joissa se

7.12.2016

katsoo sen järkeväksi eikä laki ole millään tavalla estänyt alihankinnan käyttöä. Nykyinen laki mahdollistaa alihankinnan käytön, uusi esitys taas pakottaisi alihankinnan käyttöön. Lakiesitys lisää yleispalveluntarjoajan lakisääteisiä velvollisuuksia, vaikka esityksen tavoitteena on mainittu normien purkaminen. Lisäksi nykyinen yleispalveluntarjoaja on vapaasti ja markkinaehtoisesti pystynyt järjestämään jakelun myös niillä alueilla, joilla ei ole varhaisjakeluverkkoa. Tähän nähden on epätarkoituksenmukaista, että jo nyt markkinaehtoisesti toimivaan liiketoimintaan puututaan lisäämällä taloudellisen toimijan lakisääteisiä velvollisuuksia.

Hallinnollisten kustannusten lisäksi aiheutetaan täysin kestävätilan tilanne työntekijöille, joiden työpaikka on joka vuosi lainsäätäjän velvoittamana kilpailutuksen kohteena. Vaihtoehtoisesti työntekijät siirtyisivät uudelle yrittäjälle liikkeenluovutuksen kautta ja tämä joko tarvitsisi työntekijöitä tai irtisanoisi nämä tai jos katsottaisiin, että näissä tilanteissa ei toteutuisi liikkeenluovutuksen tunnusmerkit, niin kulloinkin hankintamenettelyn kautta palveluita hoitamaan valittu yritys joutuisi valmistautumaan työntekijöiden irtisanomiseen hyvissä ajoin ennen kilpailutusta.

Suomen Posti on lähes 400 vuotta vanha laitos ja sillä on kiistatta paras kokemus tässä maassa Postin jakamisesta. Luulisi sen kelpaavan jakeluoperaattoriksi myös jatkossa ilman pakottavaa velvollisuutta kilpailuttaa isossa osassa maata osan jakeluista.

4. Osoiterekisteri

- *Onko oikeaa kilpailua pakottaa yritys luovuttamaan kilpailuvalttinsa kilpailijoilleen?*
- *Kuka vastaa, etteivät kansalaisten osoitteet päädy väärin käsiin?*
- *Ristiriita EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen kanssa.*

Esityksen mukaan Postin tulisi jatkossa luovuttaa toisille postiyrityksille tietoja ylläpitämästään osoiterekisteristä. Tavoitteena tällä uudistuksella on kilpailun lisääminen postimarkkinoilla ja palvelujen saatavuuden kautta parantaa postinsaajien asemaa.

Kilpailua muutos varmasti lisää, jos Postin tulee lähes ilmaiseksi luovuttaa kilpaileville yrityksille käyttöön yksi Postin kilpailuvalteista, jonka ylläpito maksaa vuosittain miljoonia euroja ja jonka rakentaminen on maksanut Postin historian aikana vähintäänkin kymmeniä miljoonia euroja. Outoa markkinatalouslogiikkaa on edellyttää yrityksen antavan muille yrityksille sen keräämä tieto, jotta muut yritykset voivat kilpailla sen kanssa paremmin. Eikö markkinoilla lähtökohtaisesti pitäisi pärjätä sen, jolla on oman tekemisen kautta paras osaaminen?

Muutoksella mahdollistetaan muille postiyrityksille viedä Postin verkosta kannattavimpia massapostituseriä (kilpailevat postiyritykset, eivät suostu ottamaan vastaan yksittäisten asiakkaiden kirjeitä vaan ainoastaan isoja lähetyseriä), joiden tuotoilla Posti on rahoittanut lakisääteisen yleispalvelun hoitamisen koko maassa. Esitys vaarantaa yleispalvelun rahoituksen ja samalla heikentää valtion omistaman yrityksen arvoa.

7.12.2016

Esitys aiheuttaa myös toisen vähintäänkin yhtä suuren ongelman kuin edellä kerrottu. Edellinen postilain muutos mahdollisti, että kuka tahansa voi perustaa postiyrityksen. Mitään lupia ei tarvita, vaan riittää, kun ilmoittaa asiasta Viestintävirastoon. Jos nyt edellytetään, että Postilla on velvoite antaa lähes ilmaiseksi (irrottamiskustannuksella) tietoja osoiterekisteristä muille postiyrityksille, niin itse asiassa kuka tahansa, joka haluaa Postin osoiterekisterin käyttöön saa sen jatkossa hyvin helposti. Tämä onnistuu täyttämällä internetissä sähköisen postitoimintailmoituksen Viestintävirastolle ja sen jälkeen pyytämällä osoiterekisteritiedot Postilta. Toki niiden osalta, joilla on julkinen osoite, tiedon on saanut jo nyt erilaisista maksullisista palveluista, mutta tällöin on ollut aina kyse yksittäisistä osoitteista eikä ole ollut mahdollisuutta ostaa esimerkiksi kaikkien helsinkiläisten osoitetta.

Esityksen perusteluiden mukaan 84 000 suomalaista on syystä tai toisesta halunnut kieltää osoitetietojensa luovuttamisen. Varsinkin monien ammattikuntien edustajat, kuten poliisit, lastensuojelun työntekijät jne. ovat usein tehneet kiellon ammatistaan johtuen. Jokaisella on oikeus kieltää henkilötietojensa luovuttaminen ja perustellusta syystä voi pyytää vielä tätä vahvempaa ns. turvakieltoa. Yhä esityksen mukaan se, että on kieltänyt henkilötietojensa luovuttamisen, ei estä tietojen luovuttamista toisille postiyrityksille. Kun kuka tahansa voi laittaa pystyyn postiyrityksen ja kaikilla postiyrityksillä on oikeus saada ajantasainen osoiterekisteri Postilta lähes ilmaiseksi, niin aika moni suomalainen, joka on olettanut osoitteensa olevan vain hyvin harvojen käsissä saattaa yllättyä, kun osoite onkin oikeastaan kenen tahansa saatavilla.

Vaikka esityksessä kerrotaan ministeriön pitävän ehdotusta ongelmattomana tietosuojanäkökulmasta, niin sitä se ei missään tapauksessa ole. PAUn näkemyksen mukaan osoiterekisteriä koskeva esitys on 25.5.2018 sovellettavaksi tulevan EU:n yleisen tietosuojasetuksen vastainen.

5. Tietojärjestelmä sähköisille sisällöille

- *Laitetaanko rahaa järjestelmään, joka ei hyödytä ketään?*

Esityksessä esitetään uudeksi yleispalvelun tarjoajan velvollisuudeksi tarjota ja ylläpitää tietojärjestelmää, jonka kautta kuka tahansa sisältöpalveluiden tarjoaja voi jakaa digitaalista sisältöä.

Miten sellaisesta tietojärjestelmästä, johon kuka tahansa voi ladata sisältöä, palvelee ketään? Ensimmäisenä tämän kaltaisesta järjestelmästä tulee mieleen ilmaiset Hotmail -tyyppiset sähköpostipalvelut, jotka täytyvät helposti roskapostista eli kaiken roskapostin joukosta on hyvin vaikea löytää niitä oikeita viestejä. Ilmeisesti ei ole kuitenkaan tarkoitus perustaa ns. roskalaatikkoa, niin esityksestä jää epäselväksi miten estetään järjestelmää täyttymästä miljoonilla markkinointiviesteillä, kun kerran sen tarkoitus on olla kaikille sisällöntuottajille avoin. Ja jos on tarkoituskin päästää järjestelmään kaikki mahdollinen mainosviestintä, niin silloin se taitaa olla ”roskalaatikko”, josta on mahdoton löytää mitään tarpeellista sisältöä.

7.12.2016

Koska esitetty järjestelmä aiheuttaa yleispalvelutarjoajalle kustannuksia, ei ole varmasti järkevää aiheuttaa kustannuksia palvelulla, joka ei ole kenellekään käyttökelpoinen. Tähän on syytä kiinnittää huomiota ja edellyttää järjestelmän luomista yleispalvelun tarjoajalta vain, jos se voidaan osoittaa hyödylliseksi.

6. Työllisyysvaikutukset

- *Jakelupäivien harventaminen vie töitä tuhansilta, mikä on vastoin hallituksen työllistämistavoitetta.*
- *Osa-aikatyö yleistyy ja työssäkäyvien köyhien määrä kasvaa.*

Yleispalvelun heikentäminen ministeriön ehdotuksen mukaisesti aiheuttaisi tuhansien työpaikkojen häviämisen pelkästään postialalla ja sillä olisi heijastevaikutuksia myös mm. media-alaan, painoalaan, kuljetusyrityksiin, etämyyntialoihin. Työpaikkojen häviämisen lisäksi seurauksena olisi postialan kokoaikaisten työsuhteiden muuttuminen suuressa määrin osa-aikaisiksi, kun työ keskittyisi kolmeen jakelupäivään viikossa. Matalapalkka-alalla osa-aikaisuus merkitsisi sitä, että työntekijät eivät pystyisi osa-aikatyön palkalla rahoittamaan elämistä ja ajautuisivat yhteiskunnan tukien piiriin. Vuonna 2015 uuden postinjakajan keskimääräinen perusansio on palkkatilastojen mukaan ollut 11,00 €/h. Postialan osalta on myös huomattava, että lukuisilla Postin työntekijöillä ei ole peruskoulun lisäksi muuta koulutusta, joten heidän uudelleen työllistymismahdollisuudet ovat myös heikot.

Esityksen viittaus tehottomien työpaikkojen suojelemiseen on kummallinen. Posti hoitaa lakisääteistä palvelua ja pystyy siihen vieläpä voitollisena. Harva, jos mikään muu peruspalvelu, pystytään hoitamaan yhtä tuottavasti kuin postinjakelu.

Esitys lisää työttömyyttä ja osa-aikaisia työpaikkoja ja on siten vastoin hallitusohjelman tavoitteita.

7. Lopuksi

Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU katsoo, että postilain uudistuksessa olennaista on turvata tasavertaiset ja riittävät postipalvelut kaikille kansalaisille jatkossakin. Postidirektiivin vaatimus keräily- ja jakelutiheyden osalta on selkeä: yleispalvelu tulee taata vähintään viitenä päivänä viikossa. PAU ei näe, että Suomella olisi perustetta poiketa direktiivin edellyttämästä keräily- ja jakelutiheydestä nykyistä laajemmin. Yleispalvelun heikentäminen ministeriön ehdotuksen mukaisesti aiheuttaisi tuhansien työpaikkojen häviämisen postialalla ja siihen läheisesti liittyvillä muilla aloilla. Nykyisen postilain valmistelutekstissä yleispalveluvelvoite on nähty nimenomaan kuluttajien sekä pienten ja keski suurten yritysten tarpeita turvaavaksi. Esityksessä tämä näkökulma on unohtunut.

7.12.2016

Postinjakelu on ollut tähän asti taloudellisesti kannattavaa liiketoimintaa valtion omistamalle Posti Oy:lle. Kilpailun edistäminen valtionyhtiö Postin velvoitteita lisäämällä alentaa valtion omistaman yrityksen arvoa ja taloudellista toimintakykyä. Tämä vaikeuttaisi merkittävästi Postin edellytyksiä tarjota postipalveluja nykyisessä laajuudessa.

Postikilpailun avaaminen ei ole vielä missään EU-maassa toteuttanut direktiivin tavoitetta halvemmista ja laadukkaammista postipalveluista. Sitä vastoin nykyisen toimivan ja tehokkaan postinjakeluverkon kehittämistä uudennlaisilla lisäarvoa tuottavilla palveluilla tulisi kehittää.

Helsingissä 7.12.2016

Posti- ja logistiikka-alan unioni PAU ry

Heidi Nieminen

puheenjohtaja